

OBRED MISE BEZ NARODA

Uvodni obredi

1. Misnik se sa službenikom, nakon što iskaže dužnu počast oltaru, prekriži i govori: U ime Oca... Službenik odgovori: Amen.

2. Tada se misnik okrene prema službeniku te ga pozdravi riječima: Gospodin s vama. Službenik odgovori: I s duhom tvojim.

Mogu se uzeti i drugi obrasci pozdrava koji se nalaze u Dodatku.

3. Nato misnik i službenik govore ispovijed:
Ispovijedam se Bogu svemogućemu i tebi, brate,
da sagriješih vrlo mnogo
mišlju, riječju, djelom i propustom;
i udarajući se u prsa kažu:
moj grijeh, moj grijeh, moj preveliki grijeh.

Zatim nastave:

Zato molim blaženu Mariju vazda Djevicu,
anđele i sve svete
i tebe, brate, da molite za me
Gospodina Boga našega.

Tada misnik daje odrješenje: Smilovao nam se...

Službenik odgovori: Amen.

4. Zatim misnik uziđe na oltar, poljubi ga i pođe k misalu koji se nalazi na lijevoj strani oltara te čita ulaznu pjesmu.

5. Slijede zazivi Gospodine, smiluj se, koje govori misnik naizmjenice sa službenikom.

6. Zatim, ako je određeno, misnik sa službenikom govori pjesan:
Slava Bogu na visini...

7. Kad se završi Slava, misnik sklopljenih ruku kaže:
Pomolimo se. I nakon kratke šutnje raširi ruke i govori molitvu.

Na kraju molitve službenik usklikne: Amen.

Bogoslužje riječi

8. Tada službenik ili sam misnik čita prvo čitanje, psalam i, ako se uzima, drugo čitanje s drugom pjesmom.

9. Nato misnik naklonjen tiho moli:

Očisti, svemogući Bože, moje srce i moje usne,
da dostojno navijestim tvoje sveto evanđelje.

10. Nakon toga sklopljenih ruku kaže: Gospodin s vama.

Službenik odgovori: I s duhom tvojim.

Misnik: Početak ili Slijedi sveto evanđelje po I. te učini znak križa na knjizi i na svome čelu, ustima i srcu.

Službenik usklikne: Slava tebi, Gospodine,

Zatim misnik čita evanđelje. Na kraju poljubi knjigu tiho govoreći:

Riječima svetog evanđelja neka nam se izbrišu grijesi.

Službenik pak usklikne: Hvala tebi, Kriste.

11. Kad je to određeno, misnik i službenik zajedno govore ispovijest vjere.

12. Nato se može moliti sveopća molitva ili molitva vjernika u kojoj misnik govori nakane a službenik odgovara.

Bogoslužje euharistije

13. Službenik donosi na oltar tjelesnik, rupčić i kalež ako već nije donesen na početku mise. Misnik pristupi sredini oltara.

14. Tada službenik pruži plitvicu s kruhom, koju misnik primi, i držeći je podignutu malo iznad oltara govori:

Blagoslovljen si, Gospode...

Zatim odloži plitvicu s kruhom na tjelesnik.

15. Nakon toga misnik ulije vina i malo vode u kalež te tiho govori:

Otajstvom ove vode...

16. Zatim misnik prihvati kalež te držeći ga malo iznad oltara tiho govori:

Blagoslovljen si, Gospode... I kalež položi na tjelesnik.

17. Poslije toga misnik naklonjen tiho govori:

Primi nas...

18. Misnik zatim stojeći sa strane oltara opere ruke tiho govoreći: Operi me, Gospode...

19. Nakon toga stojeći posred oltara raširi ruke te ih sklopi i prema službeniku kaže: Primio Gospodin...

Službenik odgovori: Primio Gospodin...

Zatim misnik raširenih ruku govori prikaznu molitvu.

Na kraju službenik usklikne: Amen.

20. Tada misnik govori Euharistijsku molitvu prema propisima koji se nalaze u svakoj pojedinoj Euharistijskoj molitvi.

21. Nakon doksologije na kraju Euharistijske molitve, uspravljen, misnik sklopljenih ruku govori:

Spasonosnim zapovijedima...

Raširi ruke izajedno sa službenikom nastavlja: Oče naš...

22. Sam misnik nastavi raširenih ruku: Izbavi me...

Sklopi ruke. Službenik zaključuje molitvu: Jer tebi pripada...

23. Tada misnik raširenih ruku razgovijetno govori:

Gospodine Isuse Kriste...

24. Misnik doda: Mir Gospodnji bio vazda s vama.

Službenik odgovori: I s duhom tvojim.

Misnik prema prilikama daje službeniku znak mira.

25. Nakon toga uzme hostiju, razlomi je nad pliticom i međutim sa službenikom govori: Jaganjče Božji...

Kad to reče, dijelak hostije spusti u kalež i tiho govori:

Ovo miješanje Tijela i Krvi...

26. Zatim misnik sklopljenih ruku tiho govori:

Gospodine Isuse Kriste, Sine... ili

Gospodine Isuse Kriste, neka mi...

27. Misnik poklekne, uzme hostiju, i držeći je malo uzdignutu iznad plitice, licem prema službeniku, razgovijetno kaže:

Evo Janje...

I sa službenikom jedanput govori: Gospodine, nasm dostojan. Blago onima koji su pozvani na gozbu Janjeta.

Ako se službenik neće pričestiti, misnik uzme hostiju i stojeći prema oltaru odmah govori: Gospodine, nisam dostojan...

28. Zatim okrenut prema oltaru tiho kaže:

Tijelo Kristovo čuvalo...

I s poštovanjem blaguje Tijelo Kristovo.

Zatim uzme kalež i tiho kaže: Krv Kristova čuvala...

I s poštovanjem se pričesti Kristovom Krvlju.

29. Kad to svrši, misnik govori pričesnu pjesmu.

30. Nakon toga uzme pliticu i pođe k službeniku, ako se želi pričestiti, te mu pokaže malo uzdignutu hostiju i kaže:

Tijelo Kristovo.

Službenik odgovori: Amen. i pričesti se.

31. Zatim misnik očisti pliticu nad kaležem i sam kalež. Službenik odnese kalež, pliticu, tjelesnik i rupčić na stolić, a mogu ostati i na oltaru.

32. Neko se vrijeme može ostati u svetoj šutnji.

33. Nato misnik sklopljenih ruku kaže: Pomolimo se.

Neko se vrijeme moli u šutnji, ako se prije toga nije šutjelo, pa misnik raširi ruke i govori popričesnu molitvu.

Službenik na kraju usklikne. Amen.

Zaključni obred

34. Zatim misnik licem prema službeniku raširenih ruku kaže: Gospodin s vama. Službenik odgovori: I s duhom tvojim.

A misnik blagoslovi službenika: Blagoslovio te...

Službenik odgovori: Amen.

35. Na kraju misnik poljubi oltar, sa službenikom mu iskaže dužnu počast i otide.

DODATAK

OBRASCI POZDRAVA NA POČETKU MISE

1. R. Milost Gospodina našega Isusa Krista, ljubav Boga Oca i zajedništvo Duha Svetoga neka bude sa svima vama.
O. I s duhom tvojim.
2. R. Milost vam i mir Boga našega Oca i od Gospodina Isusa Krista.
O. Blagoslovljen Bog i Otac Gospodina našega Isusa Krista. ili: I s duhom tvojim.
3. R. Gospodin s vama. O. I s duhom tvojim.

OBRASCI POKORNIČKOG ČINA

Namjesto pokorničkog čina koji se nalazi u Obredu mise može se uzeti jedan od slijedećih obrazaca:

1. Misnik pozove vjernike na pokoru:

Braćo, priznajmo svoje grijehе kako bismo spremni mogli slaviti sveta otajstva.

Nakon kratke šutnje misnik kaže:

Smiluj nam se, Gospodine, Puk odgovori: Jer sagriješismo tebi.

Misnik: Pokaži nam, Gospodine, milosrđe svoje.

Puk: I spasi me, Gospodine.

Slijedi odrešenje misnika: Smilovao nam se... Puk odgovori: Amen.

2. Misnik pozove vjernike na pokoru: Braćo, priznajmo...

Nakon kratke šutnje misnik ili neki drugi sposoban službenik izgovara slijedeće ili druge zazive s: Gospodine, smiluj se.

Misnik: Ti si poslan da liječiš one koji su skrušena srca: Gospodine, smiluj se. Puk odgovori: Gospodine, smiluj se.

Misnik: Ti si došao zvati grješnike, Gospodine, smiluj se.

Puk: Gospodine, smiluj se.

Misnik: Ti sjediš zdesna Ocu da nas zagovaraš: Gospodine, smiluj se.

Puk: Gospodine, smiluj se.

Slijedi odrješenje misnika: Smilovao vam se... Puk odgovori: Amen.

POKLICI POSLIJE POSVEĆENJA

koji se mogu izabrati po volji

1. Tvoju smrt, Gospodine, naviještamo,
tvoje uskrsnuće slavimo,
tvoj slavni dolazak iščekujemo.
2. Kadgod jedemo ovaj kruh i pijemo ovu čašu,
tvoju smrt naviještamo, Gospodine, dok ne dođeš.
3. Spasitelju svijeta, spasi nas!
Ti si nas svojim križem i uskrsnućem oslobodio.

OPASKA: Prijevod ovih tekstova — osim novih predslavlja i euharistijskih molitava — još nije odbren od naše Biskupske konferencije i od Zbora za bogoslužje. Prema tome se javno ne smije upotrebljavati.

Pogovor

MISLI VODILJE I POSEBNOSTI NOVOG MISNOG OBREDA

Prolaz Duha Svetoga kroz njegovu Crkvu — kako je Pio XII god. 1954. označio suvremenu liturgijsku obnovu, što je i II vatikanski sabor ponovio u čl. 43. svoje Uredbe o svetom bogoslužju — nije prolazne naravi. Tu je karizmu sabor učinio svojinom svega Božjeg naroda, uz uvjet da se po njegovim smjernicama obnove svi obredi i obredne knjige te da tako obnovljeno bogoslužje zaista zahvati i prožme sve vjernike. U tu je svrhu još za trajanja sabora bilo ustanovljeno Vijeće za provedbu Uredbe o sv. bogoslužju koje je u ovo pet godina izvelo silan posao. Sada je ono združeno sa samom Kongregacijom za bogoslužje, a kao svoje zadnje djelo pružilo je cijeloj Crkvi preko iste Kongregacije konačno obnovljeni obred svete mise.

Sam je sabor misu najviše približio puku time što je općenito dozvolio (čl. 54) da se u nekim dijelovima mise smije upotrebljavati živi jezik. Slobodno se može tvrditi: da je saboru na početku bilo predloženo sve ovo što sada imamo — cijelu misu na živom jeziku — teško bi taj prijedlog bio dobio potrebnu većinu. — Znamo kako je to išlo postepeno. Poslije molitava i čitanja prevedeno je predslavlje, a zatim i cijeli kanon kojemu su kasnije dodana još tri druga. Uz to su neke rubrike pojednostavljene ili napuštene, na nebrojenim mjestima misnik okrenut prema puku, koncelebracija sve više uzima maha, po svim se zemljama vjernici sve više pričestuju i to redovito zajedno s misnikom, a od slijedeće godine svi će se smjeti na Veliki četvrtak i kod Uskrsnog bdjenja pričestiti pod objema prilikama.

Svemu je tomu trebalo dati konačan oblik i naročito preurediti dosadašnje »prikazanje« koje se još nije diralo. Osim

toga je obogaćen uvodni obred, preporučeno treće čitanje i naglašeni odgovori vjernika na čitanja, pojednostavljen obred lomljenja kruha i uvedeno davanje nekog znaka mira. Tako smo dobili »Opće uređenje rimskog misala« koje je Sv. otac navijestio 28. IV. Izdano je s datumom Velikog četvrtka 3-IV a za svu Crkvu stupa na snagu I nedjelje došašća 30-XI-1969. Koristit će pogledati kako je Uređenje izrađeno, upoznati mu misli vodilje i istaknuti glavne promjene i posebnosti.

I

Apostolska Uredba »Rimski misal« kojom je Sv. otac proglasio novi misni obred ističe da je novi misal priređen prema željama i smjernicama II vatikanskog sabora kao što je misal, kojim smo se dosada služili, bio izrađen prema odredbi tridentskog sabora. Sam papa spominje kako je ovom izdaju prethodio dugotrajan i ustrpljiv rad gore spomenutog Vijeća. Ali mi smo mnogo sretniji nego što su u tom pogledu bili liturgisti tridentskog i potridentskog vremena. Biblijski, liturgijski i euharistijski »pokret«, kao i opća teološka obnova u Crkvi stvorili su takvo duhovno raspoloženje koje se može mjeriti s onim prvih vjekova. Moralo se čekati mnogo stoljeća da se svima stavi pred oči činjenica koju je II vatikanski sabor iznio riječima: »Liturgija je vrhunac ka kojemu teži djelatnost Crkve i ujedno izvor iz kojega proističe sva njezina snaga« (čl. 10. Uredbe). Uz to su nebrojene studije i knjige na svim jezicima osvijetlile liturgiju i naročito svetu misu s biblijskoga, dogmatskog, liturgijskog, pastoralnog i historijskog vida kako to valjda nikada u povijesti Crkve nije bio slučaj.

Koliko je sve to olakšalo Vijeću posao toliko ga je i stavilo pred ogroman materijal koji je trebalo proučiti i ovrednotiti, a ujedno tako obnoviti misni obred kako će to najbolje odgovarati duhovnom raspoloženju našega vremena. A. Bugnini, tajnik i glavni organizator Vijeća, iznio je 9-V-1969. u »Osservatore Romano« nekoliko podataka o obavljenu poslu. Pet je punih godina na novom obredu mise radilo neprekidno i zdušno oko 100 stručnjaka iz 15 naroda u 10 komisija Vijeća. Održano je oko 60 posebnih i zajedničkih sjednica, a neke su se točke vraćale na pretres do deset puta. »Nema studije, publikacije i dokumenta, koji se odnose na misu, a da ih istraživači nisu upotrijebili«. I nije se radilo samo za zelenim stolom nego se sve mnogo i na raznim mjestima, u raznim

okolnostima kušalo i provjerilo. Nesavršeno je svako ljudsko djelo, ali tko hoće kritizirati novi misni obred treba da ima pred očima te podatke.

Poznato je koliko je Pavlu VI na srcu liturgija i njezina obnova pa će se jednom saznati koliko je u novom obredu bilo i njegovih osobnih zahvata. A neke su točke s dogmatskog i pastoralnog stanovišta tako delikatne da je o njima, po papinoj želji, bilo raspravljano i glasovano na I sinodi biskupa u jeseni 1967. godine. Na taj su način kod koga za Crkvu tako važna posla došli do riječi svi na koje spada: crkveno učiteljstvo, liturgijsko-teološki i pastoralni stručnjaci. Ponovilo se dakle ono što je nakon prihvaćanja prve saborske Uredbe rekao kard. Tisserant u ime predsjedništva sabora kad je čestitao liturgijskoj saborskoj komisiji: njezin postupak neka bude primjerom svim ostalim komisijama.

Misal je tridentskog sabora, izdan od sv. Pija V 14-VII 1570, u Crkvi ostao na snazi punih četiri sto godina. Možda će do te obljetnice izaći potpuno gotov obnovljeni latinski misal II vatikanskog sabora. Koliko će on ostati na snazi? Nitko ne zna, kad je i Sv. otac apostolskom Uredbom »Sveti zbor obreda« 8-V-1969. posve odijelio obrede i kauze svetaca te je prve dodijelio Kongregaciji za bogoslužje i kao prvu svrhu joj odredio: ispravljanje i sastavljanje liturgijskih tekstova prema obrednim i pastoralnim vidicima. A kako se mijenjaju pastoralne prilike i potrebe, vjerojatno će već u našem naraštaju biti izvršeno poneko usavršenje netom izdanoga novog misnog obreda. Unatoč tome može se reći da naše doba može biti Duhu Svetome, koji djeluje u Crkvi, vrlo zahvalno upravo za ovaj dar II vatikanskog sabora i posaborskog razvoja: za misal koji odgovara sadašnjem životu Crkve.

To će se još bolje vidjeti kad skoro iziđe čitav misal koji će se, kao u stara vremena, sastojati od dva dijela: 1. Lekcionar sa svim čitanjima i odgovorima na čitanja; 2. Sakramentar s novim Uređenjem i kalendarom i sa svim dijelovima koji spadaju na misnika. Za lekcionar su sastavljeni ciklusi kojima će se u nedjelje i blagdane kroz tri godine u misi pročitati sva najvažnija mjesta iz biblije koja su u vezi s našim spasenjem, dok će posebni dvogodišnji ciklus ferijalnog lekcionara iznijeti još i posebna, vrlo brojna biblijska čitanja za one koji kod svete mise sudjeluju tokom tjedna. Uz to će još biti predložena na izbor mnoga čitanja za razne obredne mise (npr. za vjenčanu misu ništa manje od 28 čitanja

iz S i NZ) i za mise po želji (votivne). Novi će misal imati što starih, što obnovljenih i novih oko 100 molitava za početak mise (collecta), prikazanje (super oblata) i pričest (post communio), tako će npr. čitavo došašće i čitavo uskršno vrijeme svakog dana imati te tri molitve posebne kako ih je dosada imala korizma. Svih će predslavlja, dosadašnjih i novih (zapravo uzetih iz starih sakramentara), biti oko (70. Slijedit će im četiri euharistijske molitve (anafore) kako su gore donesene i pričesni obred. Lekcionar će redovito stajati na ambonu odakle će se iz njega čitati dvije a po mogućnosti i tri čitanja. Sakramentaram će se služiti misnik kod svoga sjedišta za molitve i kod oltara za bogoslužje euharistije. Dakle, sve skupa uzeto zaista misal za naš naraštaj da bolje i životnije upije biblijski i liturgijski duh.

Budući da ljude često ne zanima samo što nego i tko nešto čini, evo prema Bugnini-u još i imena onih koji su za novi misal obavili najviše posla. Stručnjake je kao predsjednik od početka do kraja vodio mons. Ivan Wagner, direktor Liturgijskog instituta u Trieru i tajnik Liturgijske komisije njemačkih biskupa. Tri je godine bio tajnikom tih komisija prof. Antun Hängi, a kad je on izabran za biskupa u Baselu, naslijedio ga je P. Adalbert Franquesa s Montserrata. Od liturgista i pastoralista najviše su se istakli: M. Righetti, T. Schnitzler, J. A. Jungmann, C. Vagaggini, L. Bouyer, P. Journel, P. M. Gy, F. McManus, J. Patino i još: J. Féder, A. Nocent, H. Ashwort, D. Balboni, S. Famoso, E. Mantea Cagli A. Dirks, J. Pascher, R. Falsini, A. Dumas, I. Lucchesi, B. Botte.

II

U gore spomenutu članku Bugnini piše: »Tko letimice pročita »Opće uređenje« sve će mu se činiti jasnim, jednostavnim i očevidnim, kad se tako malo promijenilo od onoga što je već učinjeno u ovom kratkom pokoncilskom vremenu... Ali ako ga dobrom voljom prouči pažljivo i mirno, uvidjet će da u njemu svaki izraz i svaki naziv ima svoje opravdanje, svoj određeni smisao«. Koje su dakle misli vodilje obnovljenog misnog obreda?

Najprije je dobro uočiti metodu kojom je izrađeno novo »Opće uređenje rimskog misala«. Po prvi je put u povijesti liturgije spojeno stablo i kora, dogmatika i rubricistika. Ne samo da jedan jedini novi traktat zamjenjuje tri dosadašnja (»Rubricae generales«, »Ritus servandus in celebra-

tione et concelebratione missae« i »De defectibus in celebratione missae occurrentibus«), nego je on sav protkan dogmatskim utemeljenjem, a liturgijski ispravno objašnjenje prati sve važnije odredbe. Na valjda dvadesetak se mjesta sažeto i prisno a ne simbolički opravdavaju i utemeljuju razni tekstovi i obredi u misi: tako poklici puka, pjevanje, razno držanje tijela, šutnja, kađenje, pranje ruku, Slava, Vjerovanje, sve četiri euharistijske molitve, zašto se pokriva oltar itd. Upućenima je to već bilo poznato pa je ta dogmatsko-liturgijska podloga većinom ukratko ali dovoljno spomenuta. Kod obreda koji nisu tako jasni upravo se insistira na njihovu pravilnu tumačenju, tako npr. tri se puta (48, 3; 56 c; 283) razlaže da lomljenje euharistijskog kruha očituje (u vezi s 1 Kor 10, 16) jedinstvo vjernika. Ta se stvarna tumačenja većinom pozivaju na koncilske i druge crkvene dokumente, što nam pokazuje i površan pogled na bilješke.

Kao saboru tako je i Vijeću s obzirom na liturgijsku obnovu najviše na srcu ležalo sudjelovanje vjernika u liturgiji, ovdje u misi. O tome je toliko rečeno, napisano i u praksu provedeno da bismo se čudili kad novo Uređenje ne bi to bilo tako dosljedno provelo. Dobro je upozoriti barem na dvije točke. Dok se nekada držalo načela da se misterij što više sakriva, sada je određeno (268) da vjernici mogu lako vidjeti sve što se na oltaru zbiva ili na nj polaže. A koliko je Crkvi našeg vremena tuđa, klerikalizacija liturgije vidi se iz odredbe (313) da se kod izbora misnih tekstova, koji se mogu mijenjati, misnik dogovori i s vjernicima glede onih dijelova koji na njih spadaju. Dakako, nije dosta da svećenici spomenemo vjernicima dotična njihova prava i dužnosti nego im moramo uvijek iznova i sve opširnije i dublje tumačiti smisao i važnost njihova sudjelovanja kod zajedničke nam žrtve. Uz to smo kod nas, općenito uzevši, tek na početku ustrajnog i strpljivog rada s vjernicima da zaista svi svjesno i složno kod mise obavljaju sve ono što na njih i samo na njih spada.

Važnije od samog slušanja Božje riječi jest potreba da je svi vjernici asimiliraju prema svojim mogućnostima. U tu svrhu novi misni obred preporuča neko vrijeme šutnje ne samo prije skupnih molitava nego i poslije čitanja ili homilije kod pokorničkog čina i poslije pričesti (23). Novo Uređenje predviđa (47) u tom pogledu i jednu novost: kod sveopće molitve (i naziv je nov i bolji od »molitve vjernika« koji nekako vrijedi za sve molitve) vjernici mogu na pojedine na-

kane odgovoriti molitvom u šutnji. Svi koji dobro upotrijebe te časove sabranosti bit će više sjedinjeni s Bogom, a onda će nužno među sobom tvoriti savršeniju zajednicu kakvu upravo želi liturgijsko a pogotovo misno slavlje. Ako dobro pogledamo, prema novom Uređenju i crkveni prostor i sav misni obred ima da pomogne stvaranje misne zajednice. Bez svijesti Božje zajednice slavljenje će mise i primanje pričesti ostati uvijek jednostrano i krnje, što se može vrlo nepovoljno odraziti i u životu vjernika. S tim u vezi neka je rečeno da i često ponavljanje izraza »slavljenje« (celebratio) mise ima upravo taj smisao. Ne radi se o nekakvom prividnom, izvanjskom i površnom slavlju nego o zajedničkom obavljanju svetih obreda na način da to bude izraz svih prisutnih. Kad se nešto slavi, onda slave svi prisutni, a nesudjelovanje nekoga od prisutnih ne osjeća samo on nego i svi ostali. To bi se u Božjoj zajednici moralo još više osjećati.

Kad učeća i vodeća Crkva tako cijeni obične vjernike, onda je jasno da novo Uređenje još manje liturģe-misnike smatra djecom kojoj treba sve reći i odrediti. Kako su sitničave bile donedavne rubrike kad su naređivale — neki su čak govorili: pod grijeh — kako se imaju držati prsti i sl. Na mnogim mjestima Uređenje iskazuje misniku veliko povjerenje, a s tim dakako stavlja na nj i veliku odgovornost. Dosta je u tom pogledu promotriti točke 10--13. Opet jedno posebno upozorenje: kad je misa »sastanak« Božjeg puka za slavljenje Gospodnjeg spomen-čina, onda je očito da je živahnost i prisnost tog sastanka najviše ovisna od onoga koji njim rukovodi (7). U tu je svrhu misniku dana mogućnost da preko mise s narodom više puta stupi s njim u neposredan kontakt svojim, kratkim ali svojim riječima za svoje. Osim homilije — nedjeljom i blagdanom naređene, a običnim danom preporučene — misniku se preporuča da vjernike kratko nagovori na početku mise, prije čitanja (svih zajedno ili svakoga napose), prije predslovlja i na kraju u obliku kratkih obavijesti.

Posve je razumljivo da je rubricistička »decentralizacija« još više provedena s obzirom na mjesnog ordinarija i na konferenciju biskupa. Ta je izričito spomenuta barem u ovim točkama: 6, 22, 26, 56 b i 232, 263, 288, 304. Neke točke vrijede posebno za misijske krajeve, ali neke očito za sve. Smijemo se nadati da će biskupske konferencije učiniti što se od njih očekuje. A tu je u prvom redu molba da što prije dobijemo odobren prijevod novih tekstova kojih je zapravo vrlo malo. U tu smo svrhu eto sve preveli i tiskali.

Neka je dopušteno prenijeti i riječi A. Bugnini-a u gore navedenom članku: »Neka se ne gubi vrijeme, niti se ograniči na ropsku transliteraciju« (Ordinis missae); neka se pro-dre u duboki smisao latinskih izraza, neka ga se dostigne sjajnim i uzvišenim književnim oblikom (prijevoda). Nije to zapovijed, razumije se, nego bratska želja (augurio). Po mo-gućnosti, kad za latinski tekst svrši »vacatio legis« (29. XI 1969), u isto bi vrijeme morali ući u upotrebu, makar »ad inte-rim«, i prijevodi na živom jeziku. Koja bi lijepa služba time bila iskazana svećenstvu i kršćanskom puku!« (»Osserv. Rom.« br. 106 str. 2).

Tko po tim mislima vodiljama bude zaista proučavao »Opće uređenje rimskog misala« možda će mu smetati mnoga ponavljanja. Takav je to predmet, a bit će i da su razne komisije sastavljale njegove razne odredbe s različitih gledišta, a koordinaciona komisija, koja pregledava sve što priređuje Vijeće, nije marila ta ponavljanja brisati. Manje će nam to smetati ako imamo pred očima da se neki izrazi zaista ponavljaju ali s različitog vida: 1. put (I-III glava) kad se obredi utemeljuju dogmatski, liturgijski i pastoralno; 2. put (IV glava, najduža) kad se donose sami propisi za slavlje-nje mise; a 3. put »Obred mise«) kad se skraćene rubrike po-vezuju s tekstom da je na jednom mjestu čitav redoslijed mi-se, kao što je bilo i u dosadašnjem misalu.

III

Među načela koja su vodila sastavljače novog misnog obreda mogli smo uvrstiti i pojednostavljenje. To je načelo postavio sam sabor (Uredba, 34). Samo se tako mo-glo očekivati da će prezbiteri i službenici zavoljeti i provesti suvremenu liturgijsku obnovu, a vjernici obnovljenom i po-jednostavljenom bogoslužju zaista i sudjelovati. U tu svrhu evo opet nekoliko letimičnih upozorenja na **promjene i po-sebnosti** koje donosi novo »Opće uređenje rimskog misala«. Općenito se može reći da je sve što u Uređenju nije izričito propisano ili barem preporučeno ostavljeno misniku i drugima na slobodu i odgovornu uvidavnost. Kako je npr. malo uputa dano đakonu (127—141) i podđakonu (142—152)! Crkva sma-tra dostatnim kad je rekla misniku (60) da »mora Bogu i narodu služiti dostojanstveno i ponizno te se tako vladati i izgovarati božanske riječi da vjernike podsjeća na živu pri-sutnost Krista«. U tom će mu pogledu na više pomoći samo

Uređenje, jer ono je za misu ono što će za novi časoslov biti »posebna Uputa koja neće donijeti samo rubrike nego i načela i poticaje za bolje i korisnije moljenje časoslova« (SB 196, str. 83).

Na više je mjesta naglašena važnost oltara, ali je on središte samo bogoslužja euharistije, dok je za bogoslužje riječi određen ambon. To ne može biti neka visoka i često nezgodno postavljena propovjedaonica prema kojoj vjernici moraju neprirodno dizati glave. Ali isto tako ni bilo kakav prenosni stalak (pluteus), pa će na stalan ambon (272) trebati misliti u starim a pogotovo u novim crkvama. Suvremena liturgijska obnova ne želi uz glavni oltar više drugih, što će se opet moći provesti lakše u novim crkvama. Isto će tako mnogo vremena proći dok se pametno provede preporuka (278) da u svakoj crkvi bude samo po jedna slika ili kip nekog sveca.

Neke je začudila dozvola da u pomičnom oltaru ne moraju više biti moći svetaca (obaveza polaganja autentičnih moći ostaje samo za nepomične oltare), tim više što nije spomenut ni antimenzij koji je bio dozvoljen Kodeksom rubrika Ivana XXIII. Na taj način, čini se, oltar više naglašen kao stol Božje obitelji. A kao za stol u kući tako je i za onaj u crkvi dovoljan samo jedan oltarnik. Ne spominje se cvijeće, a ako ga se stavlja, onda ne pod stol kako se više puta vidi pod oltarnom pločom. Još manje smije što drugo biti na oltaru osim križa i svijeća, ali i za te se može potražiti prikladno mjesto izvan oltara. Uz oltar treba naći zgodan prostor za stolić na kojemu je do prikazanja kalež pokriven velom koji može uvijek biti bijele boje, pa tako može otpasti još jedan komad misne opreme. A bursa se više ni ne spominje, dok se pala (pokrivalo za kalež) preporuča samo gdje je potrebna. I to nas može sjećati kućne čaše koja se nigdje ne pokriva.

Kad se misnik oblači za misu, onda i on pušta da mu stola mirno visi niz prsa. To je dosada bila čudna »povlastica« onih koji su imali pravo na pontifikalija, a još je čudnije bilo povezivanje tumačenja s »neograničenom vlašću«. Što je juridizam i formalizam kroz vjekove izmislio! Ostao je ipak propis da samo biskup na početku mise pozdravi narod »Mir vama«. Misnikovi su pozdravi »Gospodin s vama« svedeni na manju mjeru, kad je zaista prikladno pozdraviti puk i time ga upozoriti na važnije dijelove svete mise. To uz sudjelovanje vjernika može posve istisnuti zvonjenje kako je već u mnogim crkvama ukinuto, osim zvonjenja u zvoniku za one koji nisu prisutni.

Smanjen je i broj slučajeva kada misnik ima pokleknuti: novi obred predviđa samo tri puta, tj. dva puta nakon podizanja hostije i kaleža te neposredno prije pričesti. Za vjernike je predviđeno da kleče samo za posvećenje, a narav poklika poslije posvećenja traži da već taj izgovore stojeći. Vjernici ne moraju pokleknuti prije nego se pričeste, a još manje poslije, a i pričestiti se mogu stojeći kako su sve više i s pravom uvodi da bude očitije kako je euharistija »kruh putnika«. A da je pričest jelo i zalog nebeske gozbe, sada će to svaki put istaknuti misnik biblijskim riječima. Vjernici će zajedno s misnikom samo jedan put izreći »Gospodine, nisam dostojan«, jer obnovljena liturgija izbjegava nepotrebna ponavljanja. Ako je to iskreno i uvjerljivo rečeno, ozbiljnom će vjerniku biti dosta jedan put, ali neka to izreče cijela crkva.

Ako se upotrebljava tamjan, kod mise se kadi četiri puta: kod ulaznog ephoda, oltar na početku mise, kod evanđelja, a na prikazanju darovi, oltar, misnik i narod. Ne spominje se posebno kađenje kora, dakle se ispušta, i s pravom, jer je zaista bilo neprikladno da se to vršilo katkada čak i kad je misnik već pjevao tako svečanu i važnu pjesmu kao što je predslavlje. Nema više kađenja kod podizanja, čime se valjda htjelo podsjetiti neka se tom obredu ne daje preveliko značenje kad ga kroz toliko stoljeća nije ni bilo. Značajno je da je način kađenja posve prepušten onome koji ga vrši, jedino je rečeno da se ima običi oltar ako nije spojen sa zidom.

Mjesto cijelog traktata »De defectibus in celebratione missae occurrentibus« br. 286 spominje samo dva slučaja: što se ima činiti ako padne hostija ili se prolije posvećeno vino i ako misnik opazi da je u kaležu bila voda mjesto vina. Uz to je još određeno da se kod svake mise kalež može isprati samo vodom, što se smije učiniti na stoliću pokraj oltara, dapače i poslije mise. To može mnogo pomoći sabranosti misnika i vjernika nakon primljene svete pričesti.

Neka su ovdje još ukratko i pregledno navedene promjene u novom obredu same mise: 1. Uvodni se obred sastoji od pozdrava oltaru i puku; skraćen je pokornički član i za nj dano više obrazaca; poželjno je da odmah na početku misnik prisutne s nekoliko riječi uvede u misu toga dana.

2. Prikazanje je s pravom svedeno na »pripravu darova«, pa više nema govora o »neokaljanoj hostiji« i o »čaši spase-nja«, što su tek nakon posvećenja. Značajni su novi obrasci, osobito ako se sav narod i tu pomalo nauči govoriti svoje.

3. Izvještaj je o ustanovljenju euharistije sada jednak za sve četiri anafore. Rimskom je kanonu (I) nešto dodano kod posvećenja kruha, a iz drugog su teksta riječi »Otajstvo vjere« prenesene na kraj, za što je glasovala i sinoda biskupa. Za poklik su puka dana tri obrasca. Bit će dobro ostati dugo kod prvoga da se taj uvriježi, a biblijski je i liturgijski naj-sadržajniji.

4. Obred je pričesti i grafički odijeljen od kanona, a u njezinoj je uvodnoj Gospodnjoj molitvi embolizam skraćen i ujedno obogaćen uz odredbu da i tu vjernici dođu do riječi. Pojednostavljen je obred lomljenja kruha i sve su molitve stavljene na svoje mjesto. Naglašeno je i opće davanje znaka mira na način koji bi trebalo kušati i odrediti.

5. Blagoslov se i otpust vjernika može obaviti na više načina.

Za najveću svoju svetinju, za »sakramenat sakramenata« (326) Crkva nam sada pruža putokaz kao nikada dosada. A što ona očekuje od nas? Izrazio je to Bugnini jednom rečenicom: »Najprije je nužna i nenadoknadviva dugotrajna kateheza klera pa puka«. Isti posve točno veli da bi bez te novi obred mise ostao nijemom sfigom i neshvatljivim djelom. I završimo njegovim riječima: »Svaki pastir koji ozbiljno želi dobro duša ne treba drugo nego da obilato crpi iz ovoga svježeg vrela žive vode. Svako je drugo vrelo neplodno ili pomućeno. Sigurno ne dolazi iz rijekâ bistre vode koje natapaju Božji grad«.

o. Martin Kirigin OSB

Za pretplatnike je cijena ovog dvobroja uračunata u pretplatu.

Za ostale naručatelje po 7 ND.